

DOI: <https://doi.org/10.15407/ingedu2025.58.156>

УДК 338.246.8:327.5

JEL: O10, F52, H56

Корж М. В., докторка економічних наук, професорка, Державний торговельно-економічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8129-8256>

e-mail: marinavladimirovna.korzh@gmail.com

Фоміченко І. П., кандидатка економічних наук, доцентка, завідувачка кафедри менеджменту, Донбаська державна машинобудівна академія

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9180-9344>

e-mail: inna_fomichenko@ukr.net

ГЛОБАЛЬНІ ПРАКТИКИ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ПРІОРИТЕТИ ЕКОНОМІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ В УМОВАХ КОНФЛІКТІВ

У статті досліджено глобальні практики економічного відновлення держав у післявоєнний період і визначено національні пріоритети відбудови економіки України. Предметом дослідження є процес формування ефективної моделі економічної реконструкції в умовах тривалих конфліктів. Розкрито теоретико-методологічні засади післявоєнного розвитку, що базуються на ідеях інституційної стабілізації, залучення іноземних інвестицій, модернізації інфраструктури та впровадження інноваційних технологій. Узагальнено досвід реалізації Плану Маршалла, політики ЄС у сфері «зеленої» трансформації, програм

Ц и т у в а н н я: Корж М. В., Фоміченко І. П. Глобальні практики та національні пріоритети економічного відновлення в умовах конфліктів. *Історія народного господарства та економічної думки України*. 2025. Вип. 58. С. 156–175.

<https://doi.org/10.15407/ingedu2025.58.156>

© Видавець Державна установа "Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України", 2025.

Ця стаття відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND 4.0 <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.uk>

ISSN 0320-4421. Історія нар. госп-ва та екон. думки України. 2025. Вип. 58

Світового банку, OECD та ООН, що спрямовані на забезпечення фінансової стійкості, прозорості управління й довгострокового економічного зростання.

Методологічною основою дослідження є системний, структурно-функціональний і компаративний підходи, які дали змогу комплексно оцінити взаємозв'язок між міжнародними практиками відновлення та їхньою адаптацією до українських реалій. Встановлено, що економічна стійкість у післяконфліктний період залежить від балансу між зовнішньою допомогою та внутрішніми реформами, інноваційним потенціалом і рівнем інституційної довіри.

У результаті визначено ключові пріоритети для України: децентралізація та цифровізація управління, розвиток промислових кластерів і логістичних хабів, відновлення людського капіталу, інвестиції у відновлювану енергетику, підтримка підприємництва й інтеграція ESG-принципів у державну політику. Особлива увага приділяється концепції «smart recovery», яка передбачає використання цифрових технологій, інновацій і партнерств для сталого розвитку.

Практичне значення отриманих результатів полягає у формуванні аналітичної моделі національної стратегії післявоєнного відновлення України, що може бути використана органами державного управління, міжнародними донорами та науковими інституціями при розробленні політики економічної реконструкції. У висновках доведено, що Україна має потенціал стати прикладом інноваційної, інклюзивної та екологічно орієнтованої моделі післяконфліктного зростання.

Ключові слова: економічне відновлення, післявоєнна реконструкція, міжнародний досвід, інвестиції, інституційна стабільність, інновації, цифровізація, Україна.

Korzh Maryna, Fomichenko Inna
GLOBAL PRACTICES AND NATIONAL PRIORITIES OF
ECONOMIC RECOVERY IN CONDITIONS OF CONFLICTS

The article investigates global practices of economic recovery in post-conflict countries and identifies national priorities for rebuilding Ukraine's economy. The research focuses on the formation of an effective model of economic reconstruction under the conditions of prolonged conflict. It outlines the theoretical and methodological founda-

tions of post-war recovery based on institutional stabilization, attraction of foreign investment, infrastructure modernization, and the implementation of innovative technologies. The study generalizes international experience, including the Marshall Plan, EU green transition programs, and World Bank and OECD initiatives aimed at strengthening financial sustainability, transparency, and long-term economic growth.

The methodological framework relies on systemic, structural–functional, and comparative approaches, which made it possible to comprehensively assess the interrelation between global recovery models and their applicability to Ukraine’s socio-economic context. The results demonstrate that post-conflict resilience depends on the balance between external assistance and domestic reforms, innovation potential, and institutional trust.

The research identifies key priorities for Ukraine’s economic recovery: decentralization and digital transformation of governance, development of industrial clusters and logistics hubs, revitalization of human capital, investment in renewable energy, support for entrepreneurship, and integration of ESG principles into state policy. Particular attention is given to the concept of “smart recovery”, which implies the use of digital technologies, innovation ecosystems, and partnerships for sustainable growth.

The practical significance of the findings lies in the development of an analytical model for Ukraine’s national post-war recovery strategy, applicable to public administration, international donors, and academic institutions in shaping reconstruction policies. The conclusions highlight that Ukraine possesses the potential to become a model of innovative, inclusive, and environmentally responsible post-conflict economic growth.

Keywords: *economic recovery, post-war reconstruction, international experience, investment, institutional stability, innovation, digitalization, Ukraine.*

Постановка проблеми. Економічне відновлення держав, що переживають або долають наслідки воєнних конфліктів, є складним процесом, який потребує одночасного вирішення фінансових, інституційних, соціальних та інноваційно-технологічних завдань. Конфлікт трансформує структуру національної економі-

ки, руйнує інфраструктуру, підриває інвестиційну довіру, змінює міжнародні торговельні потоки й змушує уряди формувати нові моделі стійкості [2; 4]. Глобальна практика свідчить, що післявоєнна реконструкція – це не лише відновлення довоєнного рівня виробництва, а створення нової економічної системи, адаптованої до сучасних технологічних, енергетичних і геополітичних викликів.

У випадку України актуальність цієї проблематики зумовлена безпрецедентними масштабами руйнувань, потребою у зовнішньому фінансуванні та необхідністю поєднання короткострокових дій із довгостроковою стратегією «smart recovery» – розумного відновлення [23; 24].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблематики економічного відновлення в умовах воєнних конфліктів останніми роками набули системного характеру і сформували окремий науковий напрям, який об'єднує економічну теорію, політичну економію, соціологію та державне управління. Українські та зарубіжні автори розглядають економічне відродження як складний еволюційний процес, що потребує не лише фінансового забезпечення, а й трансформації інституційного середовища, структурної модернізації виробництва та розвитку людського капіталу. Вітчизняні дослідники, зокрема Л. Долгова, В. Іваненко та О. Пазиніч, акцентують увагу на стратегічному значенні іноземного інвестування для стабілізації національної економіки, вказуючи на необхідність зміщення акцентів із донорської допомоги на довгострокове партнерство та створення умов для високотехнологічного бізнесу [1]. Г. Дугинець [2] систематизує досвід країн, що пережили конфлікти, й підкреслює важливість поєднання зовнішньої фінансової підтримки з інституційним відновленням державного апарату, яке має базуватися на принципах ефективності, прозорості та підзвітності. А. Мазаракі та Т. Мельник [4] аналізують вплив російсько-української війни на глобальні торговельно-економічні процеси, доводячи, що війна стала каталізатором зміщення логістичних ланцюгів, а також джерелом нової архітектури світового ринку. Ю. Орел [5] робить акцент на ролі державного управління у забезпеченні постконф-

ліктної реконструкції, підкреслюючи потребу в координації між національними органами влади та міжнародними донорами.

У міжнародному контексті питання економічного відновлення розглядаються в континуумі історичного досвіду й сучасних тенденцій сталого розвитку. Праці Bianchi і Giorcelli [8] детально описують ефект Плану Маршалла для Італії, показуючи, що ключем до успіху було поєднання фінансової допомоги із внутрішньою модернізацією та технологічними інноваціями. Brenner [10] висвітлює важливість урбаністичного підходу в післявоєнній реконструкції – створення «міських економік» як точок зростання, що стимулюють зайнятість і внутрішній попит. Cifuentes-Faura [11] поглиблює цей напрям, описуючи концепцію «smart recovery», яка об'єднує цифровізацію управління, зелену економіку та громадянську участь. Freeman і Soete [12] у своїй фундаментальній роботі розробили інноваційну парадигму промислової політики, наголошуючи, що економічне відродження неможливе без переходу до моделі наукоємного виробництва. Nelson і Winter [16] у межах еволюційної теорії пояснюють, що післяконфліктні економіки відновлюються не шляхом повернення до «старої рівноваги», а через динамічні механізми адаптації, що залежать від здатності до навчання й інновацій. Lundvall [15] продовжує цю лінію, розвиваючи ідею національних інноваційних систем, у яких держава виступає каталізатором обміну знаннями між університетами, бізнесом і громадським сектором. Schwab [21] розширює дискусію, доводячи, що Четверта промислова революція формує нову парадигму розвитку, де поєднуються штучний інтелект, автоматизація, біотехнології та цифрові платформи, а Solow [22] у класичній моделі зростання підкреслює роль технологічного прогресу як головного джерела довгострокового підвищення продуктивності.

Сучасна література засвідчує поступове формування єдиної наукової школи постконфліктного економічного аналізу, у межах якої поєднуються традиційні макроекономічні підходи з новітніми концепціями сталого розвитку, інституційної економіки та цифрової трансформації. Зіставлення праць українських і зарубіжних учених дає змогу зробити висновок, що у фокусі досліджень перебувають не лише питання відбудови інфраструктури, а й ство-

рення передумов для інноваційного прориву. У межах цієї парадигми відновлення розглядається як довготривалий процес еволюційної модернізації, що охоплює соціальну інтеграцію, відновлення довіри до державних інститутів, розбудову стійких виробничих мереж і запровадження нових механізмів міжнародної кооперації. Такий підхід забезпечує глибше розуміння сутності економічного відновлення України в контексті глобальної перебудови економічних систем.

Виокремлення невирішених частин проблеми. Попри значну кількість наукових праць, присвячених післявоєнному відновленню, низка ключових питань залишається недостатньо опрацьованою. Зокрема, потребує глибшого теоретичного й практичного осмислення проблема адаптації глобальних моделей економічного відновлення до українських реалій. Досі не сформовано узгоджених механізмів, які б дали змогу інтегрувати міжнародні підходи – такі як моделі Плану Маршалла, ініціативи ЄС із «зеленої трансформації» та досвід реконструкції Балкан – у національну політику економічної стабілізації та розвитку. Ця прогалина особливо відчутна у контексті безпекових викликів, що впливають на інвестиційну привабливість, стійкість фінансової системи та відновлення критичної інфраструктури [14; 17].

Проблемним залишається питання подолання цифрової нерівності, адже нерівномірний рівень цифровізації регіонів гальмує процес ефективної реалізації програм «розумного» відновлення. Потребує уточнення методологія оцінювання рівня інституційної готовності органів влади до впровадження цифрових рішень і прозорих інструментів управління відбудовою. Додатково недостатньо дослідженими є джерела фінансування інноваційних проєктів, орієнтованих на низьковуглецевий розвиток, а також потенціал залучення приватного капіталу через державно-приватне партнерство.

Не менш актуальною залишається проблема міжсекторальної взаємодії між державними структурами, бізнесом і міжнародними інституціями. Відсутність ефективних механізмів координації призводить до дублювання зусиль, неузгодженості стратегічних пріоритетів і фрагментації інвестиційних потоків. Водночас майже не розроблено концептуальних моделей поєднання гума-

нітарного та економічного аспектів відновлення, що унеможливає цілісне бачення постконфліктного розвитку. Саме синергія соціальної інтеграції, технологічних інновацій та інституційних реформ має стати предметом подальших наукових досліджень і практичних рекомендацій для України у процесі відбудови.

Метою статті є визначення ключових глобальних практик економічного відновлення в умовах збройних конфліктів та формування системи національних пріоритетів, релевантних для сучасної України. Досягнення цієї мети передбачає поетапне вирішення кількох взаємопов'язаних наукових завдань. Насамперед необхідно здійснити ґрунтовний аналіз провідних міжнародних моделей післявоєнної реконструкції, зокрема програм економічної допомоги, інституційних реформ і стратегій структурної модернізації. Важливим аспектом є узагальнення досвіду діяльності міжнародних фінансових інституцій – Світового банку, OECD, Європейського Союзу – у сфері відновлення економік, що постраждали від воєнних дій. Наступним кроком є визначення базових напрямів економічної реконструкції України з урахуванням її структурних особливостей, безпекових ризиків та можливостей інтеграції до глобальних ринків. Завершальний блок завдань охоплює окреслення передумов перспектив формування інноваційно-цифрової моделі зростання, здатної забезпечити сталий розвиток у постконфліктний період.

Виклад основного змісту дослідження. Історичний досвід післявоєнного відновлення переконливо доводить, що ефективні програми економічної реконструкції базуються на трьох фундаментальних засадах: масштабному залученні зовнішньої фінансової допомоги, забезпеченні інституційної стабільності та реалізації системної технологічної модернізації [8; 20]. Яскравим прикладом є План Маршалла, який не лише надав країнам Європи фінансову підтримку, а й започаткував інтеграційні процеси, що згодом стали основою створення спільного європейського ринку. Аналогічні принципи спостерігалися у післявоєнній відбудові Південної Кореї, Хорватії, Іраку та Ізраїлю, де поєднання зовнішнього фінансування зі структурними реформами та стимулюванням інновацій допомогло створити стійкі, конкурентоспроможні моделі економічного розвитку [19; 26]. Важливим чинником успіху в

усіх цих випадках була гнучка політика держави, що забезпечувала баланс між економічною лібералізацією та регуляторним контролем.

У сучасному глобальному контексті післявоєнне відновлення неможливе без орієнтації на принципи сталого розвитку, циркулярної економіки, енергоефективності та цифрової трансформації. Аналітичні звіти OECD за 2023 і 2025 роки підкреслюють, що економічне відновлення України повинно спиратися на енергетичну диверсифікацію, формування інноваційної цифрової інфраструктури та забезпечення прозорості управлінських процесів [17; 18]. У звітах Світового банку (World Bank) наголошується на необхідності гармонізації національних стратегій реконструкції з європейськими програмами «зеленого переходу» та цифрової трансформації [24; 25]. Ця синхронізація сприятиме не лише залученню зовнішніх інвестицій, а й створенню єдиного простору відновлення, орієнтованого на стійке зростання.

Український вектор відновлення формується як багаторівнева система стратегічних рішень. На макrorівні ключовими пріоритетами є стабілізація державних фінансів, зниження рівня боргового навантаження, відновлення довіри до банківського сектору та формування інституцій прозорого управління. На мезорівні важливо забезпечити розвиток інвестиційно-промислових кластерів, що об'єднують підприємства різних галузей навколо спільних інноваційних цілей. Окрему роль відіграє модернізація критичної інфраструктури, зокрема енергетичної, транспортної та логістичної систем, а також створення міжнародних коридорів для забезпечення експорту та імпорту продукції. На мікрорівні завдання полягають у стимулюванні підприємництва, особливо малого й середнього бізнесу, шляхом запровадження гнучких податкових стимулів, грантових програм, інноваційних хабів та венчурного фінансування [7; 9].

Сучасна теорія інноваційного розвитку, представлена працями Freeman, Nelson і Lundvall, наголошує, що технологічна модернізація виступає головним каталізатором переходу від етапу фізичної відбудови до сталого економічного зростання [12; 15; 16]. Для України це означає необхідність не лише відновити зруйновані промислові об'єкти, а й трансформувати їх у високотехнологічні виробничі комплекси. Перспективними напрями-

мами є розвиток біоекономіки, фармацевтичної промисловості, ІТ-сектору, інженерії та відновлюваної енергетики [14]. Важливою складовою цього процесу стає цифровізація системи державного управління: розвиток електронних сервісів («Дія»), впровадження електронних закупівель, створення інтегрованих баз даних, які забезпечують прозорість і підзвітність урядових рішень.

Особливу увагу слід приділити розвитку людського капіталу як рушійної сили відновлення. Країни, що успішно вийшли з конфліктів, демонструють, що саме інвестиції в освіту, професійну перепідготовку та соціальну реінтеграцію забезпечують довготривалу економічну стабільність. В Україні пріоритетом має стати відновлення освітньої інфраструктури, розширення програм професійної перекваліфікації, зокрема у сферах інженерії, інформаційних технологій і зеленої енергетики [11; 14]. Окремого значення набувають програми підтримки ветеранів, спрямовані на їхнє залучення до підприємницької діяльності та місцевого самоврядування.

Управлінська парадигма післявоєнного розвитку повинна ґрунтуватися на принципах ESG – екологічності, соціальної відповідальності та належного корпоративного управління [3; 17]. Їх впровадження створює основу для підвищення довіри інвесторів, сприяє залученню приватного капіталу та зміцненню міжнародного іміджу України як надійного партнера. Важливим напрямом є вдосконалення системи державно-приватного партнерства, що дає змогу об'єднати ресурси держави, бізнесу та громадянського суспільства для реалізації масштабних проєктів реконструкції.

Зрештою постконфліктна економіка має бути інноваційною за своєю суттю – адаптивною, цифровою, орієнтованою на людину й конкурентоспроможною на глобальних ринках. Україна має потенціал стати лабораторією нових моделей відновлення, де взаємодіють державне управління, наука, технології та громадянське суспільство. Це означає перехід до нової парадигми розвитку – від простого відтворення ресурсів до створення економіки знань, побудованої на принципах стійкості, енергоефективності та інклюзивності [10; 11].

Поглиблений аналіз структурних напрямів післявоєнного відновлення дає підстави систематизувати ключові складові політи-

ки економічної реконструкції у вигляді узагальненої таблиці. Вона дає можливість зіставити міжнародний досвід і національні пріоритети України, відобразити взаємозв'язок між рівнями управління та очікуваними результатами, а також окреслити стратегічні напрями розвитку (див. табл. 1).

Таблиця 1

Структурні рівні політики післявоєнного економічного відновлення України

Рівень відновлення	Основні напрями політики	Очікувані результати	Приклади міжнародного досвіду
Макро-рівень	Стабілізація фінансів, монетарна політика, інституційна реформа	Зниження інфляції, зміцнення довіри інвесторів	План Маршалла, післявоєнна реконструкція Німеччини
Мезо-рівень	Кластеризація промисловості, модернізація інфраструктури, логістика	Підвищення регіональної конкурентоспроможності	Південна Корея, Польща після 1990-х
Мікро-рівень	Підприємництво, інновації, цифровізація, людський капітал	Зростання продуктивності, створення робочих місць	Ізраїль, Ірландія, Естонія

Джерело: складено авторами на основі: [7; 9; 17; 18; 24; 25].

Представлена таблиця узагальнює базові елементи стратегії післявоєнної реконструкції, демонструючи, що успішне відновлення потребує узгодженості дій на всіх рівнях управління та активної участі міжнародних партнерів. Зіставлення різних моделей показує, що в Україні особливого значення набуває поєднання макроекономічної стабільності з інноваційно-технологічним розвитком на мезо- та мікрорівнях.

Таким чином, системність і багаторівневість політики реконструкції формують основу для стійкого економічного зростання, що має ґрунтуватися на принципах інклюзивності, цифрової трансформації, інноваційної динаміки та екологічної відповідальності. Ця багаторівнева модель дає змогу забезпечити не лише стабі-

лізацію макроекономічних процесів, а й розвиток місцевих спроможностей, формування нових секторів економіки знань і стимулювання підприємницької активності. Успіх післявоєнної реконструкції залежить від здатності держави забезпечити узгодженість між політикою зростання, соціальною справедливістю та екологічними пріоритетами.

Розвиток інституційної спроможності держави, підтримка людського потенціалу та інтеграція України до європейського економічного простору стають ключовими детермінантами успіху в умовах сучасних глобальних викликів. Важливою складовою цього процесу є також посилення регіональної політики, яка має стимулювати економічну активність на місцях, сприяти формуванню децентралізованих центрів відновлення та підтримувати інноваційні ініціативи громад. У цьому контексті особливого значення набуває міжнародна технічна допомога, спрямована на підвищення управлінських компетенцій, розвиток цифрової інфраструктури й удосконалення механізмів публічно-приватної співпраці.

Системний підхід до реконструкції також передбачає формування ефективної політики комунікації між урядом, бізнесом і громадянським суспільством. Відкритий діалог та прозорість управлінських процесів створюють основу для підзвітності влади, залучення міжнародних партнерів і наروщування довіри інвесторів. У перспективі саме така модель забезпечить перехід України від етапу відбудови до стійкого розвитку, де інновації, людський капітал і природні ресурси функціонують у взаємодії, формуючи економіку майбутнього, орієнтовану на знання, конкурентоспроможність і соціальну стійкість.

Після викладення сучасних підходів до реконструкції важливо проаналізувати історичні приклади, що сформували основи сучасної політики відновлення. Серед них особливе місце посідає План Маршалла – масштабна програма економічної допомоги, яка заклала підвалини післявоєнного відродження Європи та визначила модель співпраці між державами-донорами та країнами-реципієнтами. Цей досвід є ключовим для розуміння того, як поєднання фінансування, реформ та інституційної координації може забезпечити тривалий ефект зростання, а також для оцінки можливостей його адаптації до українських реалій XXI століття.

Для глибшого розуміння закономірностей післявоєнного розвитку доцільно зіставити класичні моделі відбудови ХХ століття із сучасними підходами до відновлення України. Історичний досвід Плану Маршалла (1948–1952) став своєрідним еталоном економічної реконструкції, який поєднав фінансову допомогу із структурними реформами та модернізацією інфраструктури. Як показують емпіричні дослідження, інвестиції в інфраструктуру в межах цієї програми забезпечили приріст ВВП на рівні близько 15% у регіонах Італії, що отримали підтримку [8]. Це свідчить про потужний мультиплікативний ефект міждержавної допомоги, якщо вона супроводжується інституційними змінами та ефективним управлінням.

Сучасне відновлення України має значно більший масштаб і складність, однак повторює ключові принципи успішної реконструкції минулого. Згідно з оцінками Світового банку та ООН, загальні потреби у фінансуванні перевищують \$411 млрд [23], з яких значна частина вже мобілізована через гранти, кредити та програми міжнародних партнерів [24]. На відміну від односторонньої допомоги США у 1948–1952 рр., українська відбудова базується на багатосторонній координації ЄС, G7, МВФ, Світового банку та приватного сектору, а також на суворих умовах – євроінтеграції, антикорупційних реформах і зеленій трансформації [9; 11].

Порівняльний аналіз основних характеристик двох моделей наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Порівняльний аналіз глобальних моделей післявоєнного відновлення: План Маршалла та Україна

Критерій	План Маршалла (1948–1952)	Відновлення України (2022–...)	Уроки для України
Обсяг допомоги	\$13 млрд (≈ \$150 млрд у 2025 р.)	Понад \$400 млрд потреб	Масштабування допомоги через поєднання грантів і приватних інвестицій
Джерело	США (односторонньо)	ЄС, США, МВФ, Світовий банк, приватний сектор	Формування багатоканальної системи фінансування та партнерств

Продовження таблиці 2

Формат	Гранти (70%), товари	Гранти, кредити, конфісковані активи РФ, ДПП	Оптимальне поєднання грантових і кредитних інструментів
Координація	ОЕЕС	URC, Lugano Principles, G7 Platform	Необхідність створення єдиної національної координуючої агенції
Умови	Лібералізація торгівлі	Євроінтеграція, верховенство права, зелена економіка	Виконання реформ як умови довгострокової підтримки
Пріоритети	Промисловість, енергетика	Цифрова трансформація, зелена енергетика, людський капітал	Спрямування ресурсів у технологічні галузі та освіту
Ефект (дослідження)	+15% ВВП у регіонах Італії	+2–3% щорічного ВВП за сценарієм «зеленої відбудови»	Мультиплікативний ефект при поєднанні інвестицій і реформ

Джерело: складено авторами на основі: [8; 9; 11; 14; 23; 24]..

Таблиця ілюструє еволюцію моделей відновлення – від індустриального фокусу середини XX століття до цифрово-зеленої парадигми XXI століття. Україна має унікальну можливість не лише відновити довоєнну економіку, а й здійснити якісний технологічний стрибок, інтегрувавши принципи «build back better» [11] та низьковуглецевого розвитку [14]. Подібно до того, як План Маршалла створив підґрунтя для європейської інтеграції, сучасна українська стратегія може стати основою нової економічної моделі, побудованої на інноваціях, прозорому врядуванні й міжнародній співпраці.

Успіх цього процесу значною мірою залежить від ефективності координації донорських потоків, прозорості розподілу ресурсів, залучення приватного капіталу та узгодження політик з європейськими стандартами. Прозора архітектура управління допомогою має

забезпечувати постійний моніторинг ефективності використання коштів, звітність перед громадськістю та підвищення довіри міжнародних партнерів. Не менш важливою є роль приватного сектору, який може стати не лише джерелом інвестицій, а й провідником інноваційних рішень у сфері інфраструктури, цифрових технологій та енергоефективності. Впровадження чітких процедур аудиту та електронного контролю за фінансуванням дасть змогу мінімізувати корупційні ризики та забезпечити стійкість проєктів реконструкції.

Окремо слід підкреслити значення європейської інтеграції як системоутворювального чинника успіху. Узгодження політик з європейськими стандартами не лише сприятиме зростанню інвестиційної привабливості, а й забезпечить довгострокову модернізацію інституційного середовища, що є передумовою для переходу до моделі економіки знань. Успішне поєднання міжнародної допомоги, приватних інвестицій і внутрішніх реформ може стати основою для створення самопідтримуваної системи економічного зростання.

Саме ці чинники визначили успіх Плану Маршалла і можуть забезпечити стає економічне диво в Україні, якщо будуть реалізовані з урахуванням сучасних технологічних, соціальних і екологічних вимог. Таким чином, Україна має шанс не просто відновити зруйноване, а й побудувати нову модель розвитку – інноваційну, інклюзивну та конкурентоспроможну у глобальному масштабі.

Висновки та перспективи подальших розвідок. У ході дослідження досягнуто поставленої мети шляхом узагальнення глобальних практик післявоєнної реконструкції та визначення пріоритетів економічного відновлення України. Отримані результати дали змогу більш повно й послідовно висвітлити ключові наукові закономірності та сформувані узгоджену систему узагальнених висновків. Глобальні моделі відновлення, зокрема досвід Плану Маршалла, політики ЄС, програм Світового банку, OECD та ООН, демонструють, що стійке післяконфліктне зростання базується на поєднанні зовнішньої фінансової підтримки, інституційних реформ та технологічної модернізації. Найвагоміший ефект спостерігається тоді, коли фінансування супроводжується структурними змінами та розвитком інноваційного потенціалу.

Україна може адаптувати ці підходи, однак визначальним чинником успіху виступає створення узгодженої системи управління

відбудовою, здатної забезпечити прозорість, ефективну координацію донорських потоків і підзвітність державних рішень. Масштаби руйнувань і багаторівневість викликів потребують поєднання макроекономічних реформ, модернізації інфраструктури та активізації інноваційно-технологічних ініціатив на рівні громад і підприємств.

Національні пріоритети економічної реконструкції охоплюють децентралізацію та цифрову трансформацію управління, розвиток промислових кластерів і логістичних хабів, модернізацію енергетичної системи на основі відновлюваних джерел, формування економіки знань через R&D, IT-сектор та високотехнологічні виробництва, посилення людського капіталу, розширення державно-приватного партнерства та інтеграцію ESG-принципів у державну політику й корпоративне регулювання. Застосування концепції «smart recovery» формує системну рамку післявоєнного розвитку, поєднуючи цифровізацію, інновації, зелену трансформацію, прозорість управління та участь громад у процесах відбудови. Це забезпечує перехід від етапу фізичної реконструкції до довгострокової моделі економіки знань.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з удосконаленням методів оцінювання ефективності координації міжнародної допомоги, моделюванням впливу цифрової трансформації та низьковуглецевого розвитку на темпи економічного зростання, а також аналізом інструментів залучення приватного капіталу в проекти реконструкції. З огляду на глобальні тенденції та внутрішні потреби держави, такі дослідження є важливими для формування стійкої, інноваційної та конкурентоспроможної моделі розвитку України в постконфліктний період.

Список використаних джерел

1. Долгова Л. І., Іваненко В. І., Пазиніч О. В. Роль іноземного інвестування у відновленні економіки України. *Ефективна економіка*. 2022. № 8. <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.8.22>
2. Дугинець Г. Економічне відновлення та розвиток країн після війни та/або збройного конфлікту. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2023. № 3. С. 27–42. URL: <https://journals.knute.edu.ua/foreign-trade/article/view/1918>.
3. Ковальчук С. Економічні виклики та моделі розвитку в умовах війни. *Економіка України*. 2024. № 2. С. 15–34. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-57>.

4. Мазараки А., Мельник Т. Світове господарство: виклики російсько-української війни. *Наука·Фруктуоза*. 2022. Т. 143, № 3. С. 4–35. [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022\(143\)01](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022(143)01).
5. Орел Ю. Державне управління у постконфліктній реконструкції. *Philosophy and Governance*. 2024. № 2. С. 1–10. <https://doi.org/10.70651/3041-248X/2024.2.01>
6. Підоричева І. Післявоєнне відновлення Європи: досвід та уроки для України. *Економічний журнал Східної Європи*. 2022. <https://doi.org/10.35774/jee2022.02.170>
7. Поліщук Н., Гуменюк В. Роль прямих іноземних інвестицій у розвитку прикордонних регіонів України. *Інвестиційна практика та досвід*. 2025. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.18.93>
8. Bianchi N., Giorcelli M. Aid, Public Infrastructure, and Economic Development: Evidence from the Marshall Plan in Italy. *The Journal of Economic History*. 2023. 83(2). P. 501–537. <https://doi.org/10.1017/S0022050723000128>.
9. Boichenko K., et al. The EU's Socio-economic Development Against the Backdrop of the War in Ukraine. *Central European Economic Journal*. 2023. Vol. 10, Is. 57. P. 72–89. <https://doi.org/10.2478/ceej-2023-0005>
10. Brenner D. Some Ideas for the Post-war Recovery of Ukrainian Cities. *Urban Research & Practice*. 2023. Vol. 16, Is. 2. P. 294–300. <https://doi.org/10.1080/17535069.2022.2097646>.
11. Cifuentes-Faura J. Post-war Reconstruction of Ukraine: Building Smart Cities and Governments Through a Sustainable Recovery Plan. *Journal of Cleaner Production*. 2023. Vol. 419. Article 138323. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2023.138323>
12. Freeman C., Soete L. The Economics of Industrial Innovation. London: Pinter Publishers, 1997. 472 p.
13. Freeman C. Technology Policy and Economic Performance: Lessons from Japan. London: Pinter, 1987. 156 p.
14. Heyets V., Podolets R., Diachuk O. Post-war Economic Recovery of Ukraine in the Imperatives of Low-carbon Development. *Science and Innovation*. 2022. Vol. 18, Is. 6. P. 3–16. <https://doi.org/10.15407/scine18.06.003>

15. National Systems of Innovation: Towards a Theory of Innovation and Interactive Learning / Lundvall B.-Å. (Ed.). London: Pinter Publishers, 1992. 342 p. URL: <https://www.jstor.org/stable/j.ctt1gxp7cs>.
16. Nelson R. R., Winter S. G. An Evolutionary Theory of Economic Change. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1982. 437 p.
17. OECD. *OECD Economic Surveys: Ukraine 2023*. Paris: OECD Publishing, 2023. <https://doi.org/10.1787/946a936c-en>
18. OECD Economic Surveys: Ukraine 2025 / OECD. Paris: OECD Publishing, 2025. <https://doi.org/10.1787/940cee85-en>.
19. Porras-Gómez A. M. Legal Framework for the Reconstruction of Syrian Cities. *Journal of Property, Planning and Environmental Law*. 2021. Vol. 13, Is. 3. P. 203–217. <https://doi.org/10.1108/JPEL-10-2020-0044>.
20. Schumpeter J. The Theory of Economic Development. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1934. 255 p.
21. Schwab K. The Fourth Industrial Revolution. New York: Crown Business, 2017. 192 p.
22. Solow R. A Contribution to the Theory of Economic Growth. *Quarterly Journal of Economics*. 1956. Vol. 70, Is. 1. P. 65–94. <https://doi.org/10.2307/1884513>
23. Valero J. Europe Expects to Pay Bulk of Ukraine's Reconstruction Costs. *Bloomberg*. 2022, April 19. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-04-19/europe-expects-to-pay-bulk-of-ukraine-s-reconstruction-costs>.
24. European Union, Government of Ukraine, United Nations, World Bank. Second Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA2): February 2022 – February 2023. Washington, D.C.: World Bank Group, 2023. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/099184503212328877>
25. World Bank. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment: February 2022 – February 2023. Washington, D.C.: World Bank, 2023.
26. Zenawi M. States and Markets: Neoliberal Limitations and the Case for a Developmental State. *Good Growth and Governance in Africa: Rethinking Development Strategies* / Noman A. et al. (Eds.). Oxford: Oxford University Press, 2012. P. 140–174. <http://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199698561.003.0005>.

References

1. Bianchi, N., & Giorcelli, M. (2023). Aid, Public Infrastructure, and Economic Development: Evidence from the Marshall Plan in Italy. *The Journal of Economic History*, 83(2), 501–537. <https://doi.org/10.1017/S0022050723000128>
2. Boichenko, K., et al. (2023). The EU's Socio-economic Development Against the Backdrop of the War in Ukraine. *Central European Economic Journal*, 10(57), 72–89. <https://doi.org/10.2478/ceej-2023-0005>
3. Brenner, D. (2023). Some Ideas for the Post-war Recovery of Ukrainian Cities. *Urban Research & Practice*, 16(2), 294–300. <https://doi.org/10.1080/17535069.2022.2097646>
4. Cifuentes-Faura, J. (2023). Post-war Reconstruction of Ukraine: Building Smart Cities and Governments Through a Sustainable Recovery Plan. *Journal of Cleaner Production*, (419), Article 138323. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2023.138323>
5. Dolgova, L. I., Ivanenko, V. I., & Pazynich, O. V. (2022). The Role of Foreign Investment in Ukraine's Economic Recovery. *Efektivna Ekonomika*, (8). <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.8.22>
6. Duhynets, H. (2023). Economic Recovery and Development of Countries After War and/or Armed Conflict. *Zovnishnia Torhivlia: Ekonomika, Finansy, Pravo*, (3), 27–42. <https://journals.knute.edu.ua/foreign-trade/article/view/1918>
7. European Union, Government of Ukraine, United Nations, & World Bank. (2023). *Second Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA2): February 2022 – February 2023*. Washington, D.C.: World Bank Group. <http://documents.worldbank.org/curated/en/099184503212328877>
8. Freeman, C. (1987). *Technology Policy and Economic Performance: Lessons from Japan*. London: Pinter.
9. Freeman, C., & Soete, L. (1997). *The Economics of Industrial Innovation*. London: Pinter Publishers.
10. Heyets, V., Podolets, R., & Diachuk, O. (2022). Post-war Economic Recovery of Ukraine in the Imperatives of Low-carbon Development. *Science and Innovation*, 18(6), 3–16. <https://doi.org/10.15407/scine18.06.003>

11. Kovalchuk, S. (2024). Economic Challenges and Development Models During Wartime. *Ekonomika Ukrainy*, (2), 15–34. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-57>
12. Lundvall, B.-Å. (Ed.). (1992). *National Systems of Innovation: Towards a Theory of Innovation and Interactive Learning*. London: Pinter Publishers.
13. Mazaraki, A., & Melnyk, T. (2022). World Economy: Challenges of the Russian-Ukrainian War. *Nauka·Fructuosa*, 143(3), 4–35. [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022\(143\)01](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022(143)01)
14. Nelson, R. R., & Winter, S. G. (1982). *An Evolutionary Theory of Economic Change*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
15. OECD. (2023). *OECD Economic Surveys: Ukraine 2023*. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/946a936c-en>
16. OECD. (2025). *OECD Economic Surveys: Ukraine 2025*. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/940cee85-en>
17. Orel, Yu. (2024). Public Administration in Post-Conflict Reconstruction. *Philosophy and Governance*, (2), 1–10. <https://doi.org/10.70651/3041-248X/2024.2.01> [in Ukrainian].
18. Pidoricheva, I. (2022). Post-war Recovery of Europe: Experience and Lessons for Ukraine. *Ekonomichniy Zhurnal Skhidnoi Yevropy*. <https://doi.org/10.35774/jee2022.02.170>
19. Polishchuk, N., & Humeniuk, V. (2025). The Role of Foreign Direct Investment in the Development of Border Regions of Ukraine. *Investytsiina Praktyka ta Dosvid*. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.18.93>
20. Porras-Gómez, A. M. (2021). Legal Framework for the Reconstruction of Syrian Cities. *Journal of Property, Planning and Environmental Law*, 13(3), 203–217. <https://doi.org/10.1108/JPEL-10-2020-0044>
21. Schumpeter, J. (1934). *The Theory of Economic Development*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
22. Schwab, K. (2017). *The Fourth Industrial Revolution*. New York: Crown Business.
23. Solow, R. (1956). A Contribution to the Theory of Economic Growth. *Quarterly Journal of Economics*, 70(1), 65–94. <https://doi.org/10.2307/1884513>

24. Valero, J. (2022, April 19). Europe Expects to Pay Bulk of Ukraine's Reconstruction Costs. *Bloomberg*.
<https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-04-19/europe-expects-to-pay-bulk-of-ukraine-s-reconstruction-costs>
25. World Bank. (2023). *Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment: February 2022 – February 2023*. Washington, D.C.: World Bank.
26. Zenawi, M. (2012). States and Markets: Neoliberal Limitations and the Case for a Developmental State. In A. Noman et al. (Eds.), *Good Growth and Governance in Africa: Rethinking Development Strategies* (pp. 140–174). Oxford: Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199698561.003.0005>

Стаття надійшла до редакції 31 жовтня 2025 р.

Прорецензована 11 листопада 2025 р.

Доопрацьована 18 листопада 2025 р.

Схвалена до друку 24 листопада 2025 р.